

Klasa: 022-03/15-12/22
Urbroj: 50301-04/12-15-17

Zagreb, 21. svibnja 2015.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2014. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, klase: 021-12/15-09/21, urbroja: 65-15-03, od 1. travnja 2015. godine

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, broj 81/2013), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za djecu za 2014. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2014. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za djecu, aktom od 31. ožujka 2015. godine, ukazuje na sljedeće:

U točki 2.1. "Osobna prava" podtočki 2.1.1. "Statusna prava", u dijelu koji se odnosi na djetetovo pravo na prijavu rođenja, pravobraniteljica navodi da je zaprimljena pritužba oca djeteta koji ne može upisati dijete u matičnu knjigu rođenih jer nema važeću osobnu iskaznicu, budući da je brisan iz evidencije prebivališta. Novi dokument ne može izvaditi dok ne plati kaznu, a kaznu ne može platiti jer je bez prihoda. Bez osobne iskaznice onemogućen je također dati suglasnost za djetetovo prebivalište te posljedično regulirati zdravstvenu zaštitu za dijete. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske ističe da je u postupku izdavanja osobne iskaznice, kao javne isprave kojom se, između ostalog, dokazuje prebivalište, prethodno potrebno regulirati prebivalište. Hrvatski državljanin koji je objavljen iz evidencije prebivališta, po službenoj dužnosti ili po sili zakona (osoba bez prebivališta), prije podnošenja zahtjeva za izdavanje osobne iskaznice obvezan je podnijeti zahtjev za

prijavu prebivališta na adresu na kojoj se zaista nastanio, radi ostvarivanja svojih prava i obveza vezanih uz životne interese, kao što su obiteljski, profesionalni, ekonomski, socijalni, kulturni i drugi interesi. Nakon što prijavi prebivalište, podnosi zahtjev za izdavanje osobne iskaznice. Osobna iskaznica prestaje biti važeća isprava i prije isteka roka važenja ako je osoba odjavila prebivalište u Republici Hrvatskoj ili je odjavljena po službenoj dužnosti iz zbirke podataka o prebivalištu. Stoga se građanin, u navedenim slučajevima, više ne smije služiti osobnom iskaznicom jer ona nije više dokaz o prebivalištu, pa u protivnom čini prekršaj. Potrebno je napomenuti da se protiv građanina koji, nakon što je iz evidencije prebivališta odjavljen po službenoj dužnosti, podnese zahtjev za prijavu prebivališta i zahtjev za izdavanje osobne iskaznice, ne pokreće prekršajni postupak. Stoga je netočan navod da građanin ne može dobiti novi dokument dok ne plati prekršajnu kaznu.

Vezano uz navod da je građanin bez osobne iskaznice onemogućen dati suglasnost za prijavu prebivališta djeteta, valja istaknuti da u skladu s člankom 5. Zakona o prebivalištu (Narodne novine, br. 144/2012 i 158/2013), dijete u pogledu prebivališta slijedi roditelje. Ako roditelj koji je odjavljen iz zbirke podataka o prebivalištu (osoba bez prebivališta), želi prijaviti prebivalište djeteta na adresu u Republici Hrvatskoj, prethodno mora prijaviti svoje prebivalište na istu adresu, zatim podnijeti zahtjev za izdavanje osobne iskaznice, pa tek nakon toga prijaviti prebivalište djeteta.

Nadalje, vezano uz primjere u Izvješću u kojem se navode obitelji koje su zbog negativnih odluka o zahtjevima za reguliranje boravka u Republici Hrvatskoj dobile rok za napuštanje Republike Hrvatske, uz napomenu da se prilikom donošenja odluka o prisilnom udaljenju iz Republike Hrvatske nije vodilo računa o dobrobiti djece, jer bi zbog odbijanja zahtjeva roditelja došlo do razdvajanja obitelji, potrebno je navesti da sukladno odredbama Zakona o strancima (Narodne novine, br. 130/2011 i 74/2013) djeca svoj boravak u Republici Hrvatskoj mogu regulirati na temelju spajanja obitelji s roditeljima. U slučajevima spomenutim u Izvješću, roditelji djece nisu ispunjavali zakonske uvjete za izdavanje odobrenja za privremeni boravak u Republici Hrvatskoj, pa su im, uz rješenja kojima su odbijeni njihovi navedeni zahtjevi, izdana i rješenja o povratku u kojima je utvrđen rok za napuštanje Republike Hrvatske. S obzirom na to da je pravilo da djeca slijede pravni status roditelja, ponekad se roditelji susreću s obvezom napuštanja Republike Hrvatske dok su zahtjevi za reguliranje boravka njihove djece još uvijek u postupku (čeka se izvršnost odluke u predmetu odobrenja privremenog boravka roditelja). Imajući u vidu dobrobit djece, odnosno pravo djece na život uz roditelje i roditeljsku skrb, roditelji se, ako su njihova djeca polaznici osnovnoškolskog ili srednjoškolskog obrazovanja, upućuju na podnošenje zahtjeva za produženje roka za povratak, kako bi mogli s djecom ostati u Republici Hrvatskoj do kraja školske godine.

U vezi s navodom iz Izvješća da djeca ne mogu samostalno regulirati boravišni status već da su u njihovo ime to bili dužni napraviti roditelji, pa da stoga djeca ne mogu snositi posljedice zbog takvog ponašanja roditelja, potrebno je ponovo istaknuti da djeca slijede pravni status roditelja, te ne stječu privremeni boravak automatizmom, već zahtjeve za njih moraju podnijeti njihovi roditelji, odnosno zakonski zastupnici. U konkretnim slučajevima roditelji nisu imali reguliran boravak u Republici Hrvatskoj, pa nisu mogli regulirati boravak niti svojoj djeci. Mogućnost reguliranja privremenog boravka u svrhu osnovnoškolskog obrazovanja nije propisana Zakonom o strancima. Međutim, navedeni Zakon propisuje privremeni boravak u svrhu srednjoškolskog obrazovanja za djecu koja sudjeluju u priznatom programu razmjene učenika koji je odobrilo ministarstvo nadležno za poslove obrazovanja.

Nadalje, a vezano uz točku 2.1.4. "Pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb", u dijelu Izvješća koje se odnosi na ostvarivanje roditeljske skrbi, kao jedan od problema koji se javlja u situacijama prekida obiteljske zajednice, navedena je prijava prebivališta djeteta na novu adresu u slučaju da je roditelj s kojim je dijete ostalo živjeti promijenio adresu stanovanja. Navedeno je da je prijava prebivališta djeteta na novu adresu u takvom slučaju, prema Zakonu o prebivalištu, moguća i bez suglasnosti drugog roditelja, a na temelju suglasnosti centra za socijalnu skrb i procjene da je to u interesu djeteta. Međutim, navedeno je i to da neki centri za socijalnu skrb u takvim slučajevima odugovlače s davanjem suglasnosti, iako je izvjesno da drugi roditelj odbija dati suglasnost samo zato da bi se produbio roditeljski konflikt. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske ističe da je prijava prebivališta djeteta regulirana ranije citiranom odredbom članka 5. Zakona o prebivalištu, koji je stupio na snagu 29. prosinca 2012. godine, prema kojoj prijave za djecu i osobe lišene poslovne sposobnosti te osobe djelomično lišene poslovne sposobnosti, u pogledu davanja izjava ili poduzimanja radnji koje se odnose na osobna stanja u upravnoj stvari koja je predmet postupka, podnose roditelji, odnosno skrbnici. Kada roditelji djeteta imaju prijavljeno prebivalište ili boravište na različitim adresama, prebivalište ili boravište djeteta prijavljuje se na adresi jednog roditelja, uz suglasnost drugog roditelja. Ako roditelji djeteta ne žive u obiteljskoj zajednici, zahtjev podnosi roditelj s kojim dijete živi na temelju odluke nadležnog tijela, a prebivalište djeteta prijavljuje se na adresi tog roditelja. Ako roditelji djeteta ne žive u obiteljskoj zajednici, a nije donesena odluka nadležnog tijela o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, prebivalište djeteta prijavljuje se na adresi roditelja s kojim živi, uz suglasnost nadležnog centra za socijalnu skrb.

U točki 2.1.5. "Udomiteljstvo, deinstitutionalizacija i posvojenje" navedeno je da je unatoč nastojanjima nadležnih institucija na kvalitetnoj provedbi Plana deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.), tzv. Master plana, u realizaciji udomiteljstva uočeno niz problema, a što se navodi i u podacima o istraživanju o djeci i mladima na smještaju i boravku u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi tijekom 2014. godine. Slijedom ovih navoda, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo socijalne politike i mladih, s ciljem intenziviranja procesa deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi, u lipnju 2014. godine donijelo Operativni plan deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2014. - 2016., temeljen na Planu deinstitutionalizacije iz listopada 2010. godine. Provedbom navedenoga Operativnog plana osigurat će se smanjivanje ulaska korisnika u institucije i povećati stupanj izlazaka iz institucija u nove oblike skrbi, posebno stimulirajući obiteljsku reintegraciju (uz garanciju jedne ili više usluga podrške obitelji u lokalnoj zajednici) te razvoj različitih usluga u zajednici, vodeći pritom računa o regionalnoj ravnomjernosti. Proces planiranja deinstitutionalizacije i transformacije usklađuje se i provodi na svim razinama (nacionalnoj i lokalnoj razini). Proces donošenja socijalnih planova u županijama jedan je od temelja utvrđivanja potreba u lokalnim zajednicama, ali i putokaz ustanovama u procesu transformacije. Svjesni svih rizika ovoga procesa, posebno nedostatka financijskih sredstava, Ministarstvo socijalne politike i mladih je spremno na poduzimanje mjera u svrhu njihovog ublažavanja i smanjivanja. Stoga je planirano korištenje raspoloživog dijela sredstava državnog proračuna, kao i sredstva iz fondova Europske unije u kojima deinstitutionalizacija čini prioritetno područje. Do kraja 2016. godine planirana je deinstitutionalizacija za 1.043 korisnika smještaja. Postignuti rezultati u ovom procesu, tijekom kojega je u program organiziranog stanovanja uz podršku uključeno 827 osoba s invaliditetom u 232 stambene zajednice, govore u prilog tome da Republika Hrvatska intenzivira proces i spremna je

osigurati njegovu održivost. Isto tako, u okviru pregleda podataka dobivenih istraživanjem o broju djece i mladih koji se nalaze na smještaju i boravku u domovima bez odgovarajuće roditeljske skrbi tijekom 2014. godine, koje je proveo Ured pravobraniteljice za djecu, istaknut je podatak prema kojemu je na dan 31. prosinca 2014. godine u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi bilo smješteno 937 djece, međutim, taj podatak još nije moguće potvrditi, s obzirom na činjenicu da će službeni statistički podaci Ministarstva socijalne politike i mladih biti obrađeni i objavljeni do 31. kolovoza 2015. godine.

U točki 2.1.6. "Pravo na zaštitu od nasilja", podtočki 2.1.6.2. "Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama", bilo je potrebno, osim Nacionalne strategije za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine, istaknuti i postojanje Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine, budući da unutar prvog prioritetnog područja sadržava cilj "Obrazovati mlade za aktivno građanstvo i nenasilje", te pripadajuću mjeru "Jačanje kulture nenasilja u školi s naglaskom na borbu protiv elektroničkog nasilja". Nadalje, vezano uz podtočku 2.1.6.4. "Nasilje i druge povrede prava putem interneta i mobitela", Vlada Republike Hrvatske ističe da je s ciljem prevencije nasilja nad i među djecom i mladima tijekom 2014. godine proveden natječaj za financiranje projekata udruga u području prevencije nasilja nad i među djecom i mladima. Ministarstvo socijalne politike i mladih bilo je nadležno za područje 1.2.1. "Prevencija nasilja nad djecom i mladima", dok je za područje 1.2.2. "Prevencija vršnjačkog nasilja među djecom i mladima" nadležno Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Temeljem odluke o raspodjeli sredstava za projekte udruga usmjerenih prevenciji nasilja nad i među djecom i mladima, osigurana su sredstva za provedbu 55 projekata u ukupnom iznosu od 6.000.000,00 kuna. Projekti su provedeni na području čitave Republike Hrvatske, provedba je nastavljena i u 2015. godini, a navedeni natječaj se kontinuirano provodi od 2013. godine. Nadalje, potrebno je istaknuti i provedbu Kampanje "NE govoru mržnje na Internetu", kao dio europskog pokreta - kampanje "No Hate Speech Movement". Kampanja je javnosti predstavljena u siječnju 2014. godine i provodit će se do 31. prosinca 2015. godine, a koordinator je Ministarstvo socijalne politike i mladih. Pojedine aktivnosti Kampanje usmjerene su prvenstveno na djecu i mlade u dobi od 13. do 19. godina života (aktivnosti koje se provode u školama), a ostalim aktivnostima obuhvaćena je šira populacija djece i mladih. Opći cilj Kampanje je proaktivnim djelovanjem na internetu i u zajednici informirati i senzibilizirati javnost, posebno djecu i mlade, o poštivanju ljudskih prava, kao i o negativnim utjecajima govora mržnje. Više informacija o Kampanji dostupno je na mrežnoj stranici www.dislajkammrznju.hr i Facebook profilu "Dislajkam mržnju - NE govoru mržnje na Internetu".

Vezano uz primjedbe navedene u točki 2.3.1. "Dostupnost odgoja i obrazovanja", a koje se odnose na upis u srednju školu, Vlada Republike Hrvatske napominje da se prijašnjih godina za svaku školsku godinu donosila nova odluka o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole, dok je elemente i kriterije za izbor kandidata za upis u srednje škole, u skladu s tadašnjim odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, donosio ministar nadležan za obrazovanje. Budući da se odluka o elementima i kriterijima donosila za svaku pojedinu školsku godinu, kriteriji su se tijekom godina mogli mijenjati. Krajem 2013. godine osnovana je radna skupina čiji su članovi bili predstavnici srednjih škola, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, školske medicine, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, agencija nadležnih za obrazovanje te sindikata srednjih škola, a zadaća im je bila izrada prijedloga odluke o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole za školsku godinu 2014./2015. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta provelo je javnu raspravu o navedenom prijedlogu odluke, a očitovanja zainteresirane javnosti, kao i obrazloženja neprihvaćenih primjedbi i prijedloga bili su

objavljeni na službenim mrežnim stranicama Ministarstva. U međuvremenu je Ustavni sud Republike Hrvatske zaprimio nekoliko prijedloga građana za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom i zakonima pojedinih točaka Odluke o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole u školskoj godini 2012/2013., kao i Odluke o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole u školskoj godini 2013/2014. Ustavni sud Republike Hrvatske, svojom Odlukom od 15. travnja 2015. godine, naložio je ministru nadležnom za obrazovanje da novu odluku o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole u školskoj godini 2014./2015. uskladi s načelnim stajalištima izraženima u Odluci Ustavnog suda. Također, razmatrali su se prijedlozi pravobraniteljice za djecu, da je prilikom propisivanja elemenata i kriterija potrebno voditi računa o ispunjenju pretpostavki za ostvarivanje jednakih mogućnosti djece te dostupnosti i raspoloživosti sadržaja, u pogledu ostvarivanja prava u postupku vrednovanja kandidata na temelju posebnih rezultata, zatim da je potrebno voditi računa o Konvenciji o pravima djeteta i Zakonu o suzbijanju diskriminacije, učiniti obrazovanje dostupnim i raspoloživim svakomu djetetu, ispuniti pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti djece te poštivati načelo zabrane diskriminacije, odnosno stavljanja u nepovoljniji položaj po bilo kojoj osnovi. Ustavni sud Republike Hrvatske je naglasio koja ustavna načela moraju biti poštovana pri izradi nove odluke o elementima i kriterijima, a posebno činjenicu da Ustav Republike Hrvatske ne poznaje iznimke od jamstva dostupnosti obrazovanja pod jednakim uvjetima za sve. Osim toga, naglašeno je da Ustav Republike Hrvatske ne poznaje mogućnost ostvarenja prednosti pri upisu u obrazovne ustanove ni po kojoj osnovi koja nije vezana uz osobne sposobnosti pristupnika u smislu članka 65. Ustava. Također, Ustavni sud je istaknuo da navedeni ustavni zahtjevi traže sprječavanje dovođenja kandidata za upis u srednje škole u podređen položaj (inferiorizaciju) po bilo kojoj osnovi koja nije vezana uz osobne sposobnosti pristupnika i da su trud i uspjeh učenika u osnovnoj školi, a ne materijalni i ekonomski preduvjeti, ključan kriterij za upis u srednju školu. Uzevši u obzir preporuke, sve pristigle prijedloge s javne rasprave, mišljenje pravobraniteljice za djecu te Odluku Ustavnog suda, donesena je Odluka o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u prvi razred srednje škole u školskoj godini 2014./2015. (Narodne novine, broj 54/2014). Navedenom Odlukom vrednovali su se znanje, kao primarni element, te rezultati postignuti na natjecanjima iz znanja, uvažavajući otežavajuće socijalne i ekonomske uvjete koji su mogli utjecati na uspjeh učenika, odnosno elementi koji su dostupni svim učenicima na jednak način.

Budući da je u međuvremenu donesen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, broj 152/2014), koji je na snazi od 30. prosinca 2014. godine, stvorene su nove pretpostavke za provedbu upisa u prvi razred srednje škole, odnosno donošenje pravilnika o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole, s ciljem unaprjeđenja kvalitete upisnog procesa. Kako bi se svi dionici što bolje pripremili na provedbu informacijskog sustava prijave i upisa u srednje škole, organizirale su se opsežne edukacije za ravnatelje i nastavnike u osnovnim i srednjim školama i ostale korisnike, te medijska kampanja, kako bi se sve zainteresirane osobe na vrijeme upoznalo s novostima pri upisu u srednju školu. Svi korisnici sustava dobili su jasne upute da detaljno o svemu informiraju roditelje i učenike, te da im pruže potrebnu pomoć vezanu uz upise u srednje škole, a omogućila se i bolja umreženost svih sudionika upisnog procesa. Sve su informacije bile dostupne i na mrežnoj stranici www.upisi.hr u publikaciji "Prijave i upisi u srednje škole za šk. god. 2014./2015. - Idemo u srednju!", u kojoj je jasno istaknuto da se roditelji i njihova djeca, imaju li ikakvih dvojbi, pitanja ili teškoća vezanih uz rad sa sustavom, izravno obrate CARNetovoj službi za potporu korisnicima, te Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta. Kao dopunu navedenoga, potrebno je istaknuti podatak da je u školskoj godini 2014./2015. srednjoškolskom odgoju i obrazovanju uspješno

pristupilo 177.874 učenika, koji danas pohađaju jednu od 416 odgojno-obrazovnih ustanova. Slijedom svega navedenoga, treba napomenuti da je u školskoj godini 2014./2015. bilo znatno manje nejasnoća i nesnalaženja djece, roditelja i škola u odnosu na prve e-upise, koji su bili provedeni prethodne školske godine.

Nadalje, u točki 2.3.3. "Kadrovski uvjeti, programi i sadržaji", navodi se da zbog neodgovarajuće kontrole i vrednovanja rada odgojno-obrazovnih djelatnika unutar same škole te izostanka praćenja njihova rada i vođenja evidencija o tome od strane ravnatelja i drugih zaduženih osoba, izostaju materijalni dokazi o radu i ponašanju djelatnika, kao dokaz lošeg i štetnog postupanja prema učeniku. Vezano uz navedeno, potrebno je istaknuti da ministarstvo nadležno za obrazovanje odmah reagira na svaku prijavu verbalnog i psihičkog nasilja nad učenicima te traži nadležno postupanje od strane prosvjetne inspekcije i/ili nadležnih agencija. Na temelju utvrđenih činjenica pristupa se rješavanju problema, a u školskoj godini 2014./2015. provedeno je ukupno 415 nadzora u srednjim školama, 5 nadzora u umjetničkim školama, te 13 u učeničkim domovima. Iz nalaza i mišljenja nakon obavljenog stručno-pedagoškog nadzora vidljivo je da nadzornici gotovo uvijek razgovaraju s učenicima, kako bi i oni mogli izraziti svoje mišljenje vezano uz određeni problem. Osim toga, sve strukovne škole provode vrednovanje i samovrednovanje kvalitete rada, sukladno Zakonu o strukovnom obrazovanju (Narodne novine, broj 30/2009), po sljedećim prioritetnim područjima: planiranje i programiranje rada, poučavanje i podrška učenju, postignuće polaznika, materijalni uvjeti i ljudski potencijali, profesionalni razvoj nastavnika, međuljudski odnosi u ustanovi, rukovođenje i upravljanje, te suradnja s ostalim dionicima. Samovrednovanje prati i vrednuje povjerenstvo za kvalitetu, kojega imenuje tijelo upravljanja ustanove za strukovno obrazovanje, a na kraju nastavne godine svaka strukovna škola dužna je unijeti izvješće o provedenom postupku samovrednovanja u informatički sustav.

Također, Vlada Republike Hrvatske napominje da su odgojno-obrazovni radnici škola informirani o problemu nasilja i provode mjere zaštite, te informiraju učenike i roditelje na satovima razredne zajednice, roditeljskim sastancima ili kroz razne projekte u sklopu izvannastavnih aktivnosti, te se educiraju kako bi svoje pedagoško znanje i praksu primjenjivali u suzbijanju nasilja. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta je od 26. veljače 2013. godine uvelo novi sustav prikupljanja podataka o nasilju u školama - web obrazac za evidenciju o pojedinačnom slučaju nasilja u odgojno-obrazovnim ustanovama, u svrhu prikupljanja sustavnih podataka o nasilju u školama i unaprjeđivanju preventivnih aktivnosti vezanih za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, stručnog usavršavanja stručnjaka, senzibilizacije roditelja, djece i mladih za problem nasilja, kao i pružanjem sustavne pomoći žrtvama nasilja te informiranja zainteresirane javnosti o problematici nasilja u školi, a u skladu s Protokolom o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, Programom aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, te Protokolom o postupanju u slučaju obiteljskog nasilja. Na taj su način metodološki ujednačeni podaci o pojavnim oblicima nasilja u školi (verbalno, fizičko nasilje, nasilje prema učiteljima i nastavnicima, nasilje na društvenim mrežama) na temelju kojih se mogu planirati univerzalne i specifične preventivne aktivnosti te osigurati stručno-savjetodavna potpora školama uključujući i angažiranje stručne potpore nadležnih institucija. U 2014. godini prikupljeno je 158 obrazaca za evidenciju o nasilju koji se odnose na školsku godinu 2012/2013. i dio školske godine 2013./2014. Odgojno-obrazovne ustanove su reagirale na prijavljene događaje, te su poduzimale različite mjere poput savjetodavnog rada s učenicima i roditeljima, radionica i osnaživanja učenika, restituciju učenika do pedagoških mjera, a temeljem navedenih protokola, odgojno-obrazovne ustanove prijavljivale su slučajeve nasilja nadležnim institucijama.

Nadalje, a vezano uz navode da učenici i roditelji nisu pravodobno upoznati s nastavnim planom i programom te obvezama učenika, pedagoškim mjerama, kriterijima ocjenjivanja i ocjenom, potrebno je istaknuti da nastavnici na početku svake školske godine na stručnim vijećima na razini škole i/ili županije dogovaraju elemente i kriterije ocjenjivanja. Svaki nastavnik mora na početku školske godine predati operativne nastavne planove i programe koje izrađuju sukladno propisanim nastavnim planovima i programima/kurikulumima, školskom kurikulumu i izvedbenim nastavnim planovima i programima. Na prvom nastavnom satu nastavnici imaju obvezu upoznati učenike s pravima i obvezama, propisanim ciljevima i ishodima učenja te s elementima i kriterijima ocjenjivanja. Navedene podatke razrednici dostavljaju roditeljima na roditeljskim sastancima, a o svemu moraju postojati pisani dokazi u pedagoškoj dokumentaciji razrednih odjela i nastavnika. Tijekom inspeksijskog i/ili stručno-pedagoškog nadzora spomenuta je dokumentacija dostupna prosvjetnim inspektorima i/ili nadzornicima. U Izvješću se navodi i nedostatak stručnih kompetencija nastavnika srednjoškolskih ustanova što otežava nastavni proces te pravovremenu i učinkovitu zaštitu djece. Vezano uz navedeno, potrebno je naglasiti da prije zapošljavanja svaki budući zaposlenik škole mora dostaviti svu propisanu dokumentaciju, a sastavni dio je i potvrda o nekažnjavanju. Pripravnici moraju, uz prethodno stjecanje pedagoško-psihološko-metodičko-didaktičkih kompetencija na licenciranoj ustanovi nadležnoj za visoko obrazovanje, pristupiti stručnom ispitu. Nadležne agencije iz područja obrazovanja imaju zadatak kontinuirano istraživati potrebe za stručnim usavršavanjem te organizirati stručne skupove za nastavnike. Također, sve više srednjih škola, zahvaljujući uspješnim projektima i natjecanjima na koje apliciraju, osigurava dodatna financijska sredstva za stručna usavršavanja svojim zaposlenicima i učenicima. Nadalje, nije točan navod da u srednjim školama nedostaju stručni suradnici jer se oni zapošljavaju sukladno Državnom pedagoškom standardu srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja kojim se uređuju jedinstveni uvjeti za kvalitetan odgojno-obrazovni rad i uspješno ostvarivanje ciljeva i zadataka u srednjoškolskim ustanovama. Prema podacima iz Registra zaposlenih u javnom sektoru od 1. veljače 2015. godine, u srednjim školama u Republici Hrvatskoj zaposleno je ukupno 815 osoba na radnom mjestu stručnog suradnika.

Vezano uz primjedbe navedene u točki 2.3.5. "Primjereno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju", potrebno je napomenuti da su, sukladno Odluci o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole za školsku godinu 2014./2015., kandidati s teškoćama u razvoju imali pravo izravnog upisa u jedan od programa obrazovanja za koje su posjedovali stručno mišljenje službe za profesionalno usmjeravanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, pod uvjetom da su zadovoljili na ispitu sposobnosti i darovitosti u školama u kojima je to bio uvjet za upis, prema mogućnostima srednje škole, sukladno važećim propisima. Kandidati s teškoćama u razvoju mogli su ostvariti pravo na izravan upis u srednju školu, uz predočenje odgovarajuće i potpune dokumentacije, odnosno rješenja ureda državne uprave u županiji, odnosno nadležnog Gradskog ureda Grada Zagreba o primjerenom obliku školovanja u osnovnoj školi; stručnog mišljenja nadležnog školskog liječnika (specijalist školske medicine), koji je pratio učenika tijekom prethodnog obrazovanja o utvrđenim zdravstvenim smetnjama koje mogu značajnije sužavati mogući izbor obrazovnih programa i zanimanja, a na osnovi medicinske specijalističke dokumentacije; te stručnog mišljenja službe za profesionalno usmjeravanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o sposobnostima i motivaciji učenika za najmanje tri primjerena programa obrazovanja (strukovnog, umjetničkog i/ili gimnazijskog). Služba za profesionalno usmjeravanje pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje sastavlja stručno mišljenje o raspoloživim sposobnostima i motivaciji te interesima kandidata s popisom mogućih zdravstvenih kontraindikacija za

potrebe upisa u što primjereniji srednjoškolski obrazovni program (gimnazijski ili strukovni). Posebna pažnja pridaje se učenicima za koje se predviđa da bi nakon završetka školovanja mogli imati otežan pristup tržištu rada, odnosno učenicima s teškoćama u razvoju, zdravstvenim teškoćama, teškoćama učenja, poremećajima u ponašanju i sl. U postupku profesionalnog savjetovanja učenika, koje uključuje timsku obradu uz mogućnost psihološkog testiranja, intervjua, te po potrebi liječničkog pregleda specijaliste medicine rada, stručni tim predlaže najprimjereniji odabir obrazovnog programa za nastavak školovanja (gimnazijski ili strukovni). Roditelj ili skrbnik i kandidat savjetuju se prije upisa u školu sa školskim liječnikom koji je pratio kandidata tijekom prethodnog obrazovanja. Naime, sukladno uputama iz publikacije "Prijave i upisi u srednje škole za šk. god. 2014./2015 - Idemo u srednju!", roditelji su upisnom povjerenstvu ureda državne uprave priopćili obrazovne programe i srednje škole redom kako su željeli da ih kandidat upiše. Potom je upisno povjerenstvo ureda državne uprave u sustav NISpuSŠ unijelo navedene odabire za pojedine kandidate. Nakon ovoga postupka zatvorila se mogućnost unosa odabira, a navedeni kandidati su se rangirali sukladno navedenim listama prioriteta, a temeljem zajedničkog elementa vrednovanja za pojedini program propisanog Odlukom o elementima i kriterijima (prosjeci ocjena i predmeti posebno važni za upis). Kandidat je pravo izravnog upisa ostvario u onom programu za koji je ostvario najveći broj bodova, a našao se unutar upisne kvote, sukladno mogućnostima srednje škole. Potrebno je naglasiti da prijava nije jamčila upis u odabrane obrazovne programe ako je upisna kvota u trenutku objave konačnih ljestvica poretka bila popunjena kandidatima s više bodova. Ukoliko kandidat nije ostvario pravo izravnog upisa na opisan način, imao je mogućnost prijave obrazovnih programa redovnim putem u zadanim rokovima propisanim odredbama Odluke o upisu učenika u I. razred srednje škole u školskoj godini 2014./2015. (Narodne novine, br. 62/2014 i 89/2014) u ljetnom, odnosno jesenskom upisnom roku. Sam poredak programa na listi prioriteta koji su roditelji i kandidat iskazali upisnom povjerenstvu ureda državne uprave kandidatu nisu jamčili da će se uistinu i upisati u jedan od obrazovnih programa koji je naveo, budući da je konačan upis ovisio i o drugim kandidatima s teškoćama u razvoju na ljestvici i njihovom broju bodova te broju upisnih mjesta za kandidate s teškoćama u razvoju u pojedinom razrednom odjelu, a sukladno Državnom pedagoškom standardu srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja.

Sukladno navedenom, u I. razred srednjih škola u školskoj godini 2014./2015. upisana su 2.092 učenika s teškoćama u razvoju, od ukupno 44.319 upisanih učenika, odnosno 4,72% od ukupnog broja. U I. razred srednjih škola u ljetnom upisnom roku u školskoj godini 2014./2015. upisana su 2.003 učenika s teškoćama u razvoju, od ukupno 42.801 upisanog učenika, odnosno 4,68% od ukupnog broja. U I. razred srednjih škola u jesenskom upisnom roku u školskoj godini 2014./2015. upisano je 89 učenika s teškoćama u razvoju, od ukupno 1.518 upisanih učenika, odnosno 5,86% od ukupnog broja. Osim toga, ministar znanosti, obrazovanja i sporta imenovao je povjerenstvo za izradu dokumenta Jedinostveni popis zdravstvenih kontraindikacija srednjoškolskih obrazovnih programa za upise u I. razred srednje škole, kao multidisciplinarno radno tijelo sastavljeno od relevantnih predstavnika struke i nadležnih obrazovnih institucija. Navedeni je dokument na službenim stranicama Ministarstva objavljen 26. svibnja 2014. godine, a sadrži smjernice o zdravstvenim zahtjevima i zdravstvenim kontraindikacijama za pojedini obrazovni program, odnosno zanimanje, sukladno čemu svaki učenik ima individualan pristup pri procjeni zdravstvenih sposobnosti od strane nadležnih liječnika medicine rada, odnosno školske medicine. U tom smislu, navedeni dokument je načelne prirode i namijenjen je prvenstveno nadležnim liječnicima kao smjernice o zdravstvenim zahtjevima, odnosno zdravstvenim kontraindikacijama za pojedina zanimanja, ali i učenicima i njihovim roditeljima/skrbnicima kako bi prilikom izbora obrazovnih programa dobili potpunu informaciju o tome koji bi im

program mogao pružiti najveće moguće izgleda za buduće zaposlenje. Na temelju prijedloga koji su u međuvremenu pristizali od pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, zainteresirane i stručne javnosti, srednjoškolskih ustanova, te članova povjerenstva, u dokument su unesene određene izmjene i dopune, te je 12. lipnja 2014. godine na službenim stranicama Ministarstva objavljena nova verzija Jedinog popisa, u kojem je tekst vezan za zdravstvene zahtjeve i kontraindikacije pojednostavljen i maksimalno inkluzivan, osobito vezano uz kandidate s teškoćama u razvoju, odnosno sa zdravstvenim teškoćama, te je dopunjen i pojmovnik u dijelu koji se odnosi na zdravstvene zahtjeve. Što se tiče gimnazijskih programa, zdravstveni se zahtjevi svode isključivo na uredno kognitivno funkcioniranje kao preduvjet za svladavanje nastavnog programa, dok druge zdravstvene smetnje i teškoće u razvoju, uključujući sve oblike tjelesnog invaliditeta, oštećenja vida, sluha i govora te poremećaje koji remete emocionalno funkcioniranje, nisu prepreka za upis i pohađanje tih programa. Budući da je navedeni dokument zamišljen kao razvojni i trajno otvoren, bilo je izvjesno da će se tijekom njegove praktične primjene ukazati potreba za njegovom doradom i poboljšanjem, a time i za uključivanjem i drugih stručnjaka u rad povjerenstva. U vezi s navedenim, 28. siječnja 2015. godine imenovano je povjerenstvo za izmjenu i dopunu Jedinog popisa, u čiji je sastav uključeno i sedam osoba koje je predložila pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, a među navedenim osobama nalaze se osobe s invaliditetom i stručnjaci različitih profila koji imaju znanje i iskustva o sposobnostima i mogućnostima osoba s invaliditetom. Uključivanje u povjerenstvo osoba s invaliditetom i stručnjaka različitih profila, posebice rehabilitatora i praktičara koji imaju znanje i iskustva o sposobnostima i mogućnostima osoba s invaliditetom, ali i o potpornim tehnologijama i drugim oblicima podrške koje pridonose izjednačavanju mogućnosti osoba s invaliditetom, zasigurno će pridonijeti daljnjem poboljšanju, kvaliteti i jasnoći navedenoga dokumenta, a time i poboljšanju inkluzivnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj.

Vežano uz primjedbe na zapošljavanje stručnih suradnika za rad s učenicima s teškoćama u razvoju, potrebno je istaknuti da je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta u 2014. godini zaprimilo zahtjeve za zapošljavanje stručnih suradnika za rad s učenicima s teškoćama u razvoju od 47 školskih ustanova. U školskoj godini 2013./2014., odnosno do rujna 2014. godine, Ministarstvo je dalo suglasnost za 12 radnih mjesta, no zbog ograničenih sredstava u državnom proračunu nije bilo moguće odobriti sva tražena radna mjesta. Budući da je 3. listopada 2014. godine stupila na snagu Odluka o zabrani novog zapošljavanja službenika i namještenika u javnim službama (Narodne novine, broj 114/2014) odobrena su sva postojeća radna mjesta koja su ostala upražnjena zbog odlaska službenika u mirovinu ili zbog prelaska na druga radna mjesta ako su potraživanja bila sukladna zakonskim propisima. Nadalje, a vežano uz primjedbe koje se odnose na osiguravanje pomoćnika u nastavi, potrebno je naglasiti da je posljednjim izmjenama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi propisano da zbog ispunjavanja posebnih potreba učenika s teškoćama u razvoju školska ustanova može na prijedlog osnivača, a uz suglasnost Ministarstva, u odgojno-obrazovni proces uključiti pomoćnike u nastavi ili stručno komunikacijske posrednike koji nisu samostalni nositelji odgojno-obrazovne i/ili nastavne djelatnosti te da će načine uključivanja i obavljanja poslova pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika te uvjete koje moraju ispunjavati ministar propisati pravilnikom. Ministarstvo je izradilo prijedlog pravilnika o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima i o njemu provelo javnu raspravu, a sve pristigle primjedbe i prijedlozi zainteresirane javnosti u internetskom savjetovanju se razmatraju.

Vezano uz dio Izvješća koji se odnosi na pravilnik o sadržaju i trajanju programa predškole, a u kojemu pravobraniteljica predlaže da se detaljnije propišu standardi prostora za provedbu programa predškole i ustanove koje provode program predškole u slučajevima kad ga ne provodi dječji vrtić ili osnovna škola, potrebno je napomenuti da sukladno članku 23.a Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju (Narodne novine, br. 10/97, 107/2007 i 94/2013) obvezni program predškole može provoditi isključivo dječji vrtić ili osnovna škola, a ne i druge ustanove.

U vezi s točkom 2.4. "Zdravstvena prava", podtočkom 2.4.1. "Briga za mentalno zdravlje djece", potrebno je istaknuti da je na stranici 73. Izvješća uočena greška u pisanju podatka dobivenog od Ministarstva unutarnjih poslova (u 2014. godini) o ukupno zabilježenom broju pokušaja samoubojstva. Naime, u Izvješću je navedeno da su zabilježena 843 pokušaja samoubojstva, no taj podatak je netočan jer su u 2014. godini zabilježena 834 pokušaja samoubojstva.

Nadalje, u Izvješću se navodi da je uočen nedostatak određenih vrsta stručnjaka u zaštiti mentalnog zdravlja, specijalista ili subspecijalista dječje i adolescentne psihijatrije, psihologa, socijalnih radnika, radnih terapeuta i drugih zdravstvenih radnika. Vezano uz navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo zdravlja, u okviru Plana i programa specijalizacija i užih specijalizacija za 2014. godinu, odobrilo devet specijalizacija iz dječje i adolescentne psihijatrije (jedna specijalizacija iz dječje i adolescentne psihijatrije odobrena u Kliničkom bolničkom centru Split). Nadalje, a vodeći računa o unaprjeđenju i podizanju kvalitete u pružanju zdravstvene zaštite djeci, tijekom 2014. godine Ministarstvo zdravlja je bolničkim zdravstvenim ustanovama izdalo suglasnosti za zapošljavanje svih zdravstvenih radnika koji sudjeluju u pružanju zdravstvene zaštite djeci i mladima, sukladno zahtjevima zdravstvenih ustanova.

Također, pravobraniteljica iznosi problematiku neodgovarajućih uvjeta liječenja djece na Odjelu hematologije i onkologije Klinike za dječje bolesti Zagreb (u daljnjem tekstu: Klinika). S obzirom na to da se ova problematika ne može riješiti u postojećim objektima na sadašnjoj lokaciji jer je Klinika smještena u starim zgradama koje su dijelom zaštićena kulturna baština na kojoj nije moguće uvođenje strukturnih izmjena radi zadovoljavanja uvjeta u pogledu prostora, kao niti nadogradnja postojeće infrastrukture, nužno je preseljenje Klinike na drugu odgovarajuću lokaciju. Budući da je preseljenje cijele ustanove na novu lokaciju iznimno složen postupak, intenzivirane su aktivnosti za preseljenje Zavoda za dječju hematoonkologiju Klinike za dječje bolesti Zagreb, lokacija Klaićeva, na lokaciju Klinike za tumore Kliničkog bolničkog centra Sestre milosrdnice u Ilici, čime će se djeci tijekom liječenja i njihovim roditeljima osigurati primjeren smještaj i visokokvalitetna zdravstvena zaštita.

Vezano uz problematiku pristupačnosti Klinike djeci - pacijentima s teškoćama u razvoju, sanacijski upravitelj Klinike je obavijestio Ministarstvo zdravlja da je Klinika poduzela snimanje stanja arhitektonske pristupačnosti svih ulaza i prostorija, a tom prilikom je prikupljena i dokumentacija za realizaciju projekta otklanjanja arhitektonskih barijera. U okviru tog projekta, Klinika je planirala rekonstrukciju postojećeg dizala u objektu "Jovičić", čime bi se omogućio pristup svim pacijentima i njihovim roditeljima u prostorije koje se nalaze u ovom objektu, kao i u prostorije biokemijskog i mikrobiološkog laboratorija. U 2014. godini Klinika je preselila fizikalnu terapiju iz podrumskog prostora u objektu "Turina" u preuređeni prostor u Prilazu Gjure Deželića, u koji je omogućen prilaz svim osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti. Za 2015. godinu planirana je zamjena

postojećeg dizala s novim dizalom u objektu "Jovičić" u Prilazu Gjure Deželića te zamjena postojećih vrata na glavnom ulazu u objekt "Turina" sa zaokretnim ili kliznim (evakuacijskim) automatskim vratima.

Nadalje, a u vezi s razvojem dječje i adolescentne psihijatrije u Republici Hrvatskoj, Vlada Republike Hrvatske napominje da se kroz Nacionalni plan razvoja kliničkih bolničkih centara, kliničkih bolnica, klinika i općih bolnica u Republici Hrvatskoj 2015. - 2016., u kojemu je dječja i adolescentna psihijatrija uključena u zdravstvenu djelatnost psihijatrije, predviđa povećanje broja stolaca/postelja dnevne bolnice te se uvode dodatne postelje za produljeno liječenje u djelatnosti psihijatrije, a što uključuje i dječju i adolescentnu psihijatriju. Također, u navedenom Nacionalnom planu, u dijelu 1.2. utvrđeno je da će se posebna pažnja posvetiti planiranju razvoja zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja u zajednici, ali i osuvremenjivanju potrebnih bolničkih kapaciteta i razvoja referentnih centara na tom području. Implementacijom Nacionalnog plana nastojat će se u najvećoj mjeri riješiti i problematika dječje i adolescentne psihijatrije u Kliničkom bolničkom centru Osijek i Kliničkom bolničkom centru Split.

Vezano uz problematiku podizanja kvalitete života djece s teškoćama u razvoju i odraslih osoba s invaliditetom smještenih u Specijalnu bolnicu za kronične bolesti dječje dobi Gornja Bistra, te preporuku da se navedenoj ustanovi odobri zapošljavanje dodatnog medicinskog osoblja, potrebno je napomenuti da je tijekom 2014. godine Ministarstvo zdravlja izdalo suglasnost za zapošljavanje svih zdravstvenih radnika koje je ta ustanova zatražila. U odnosu na problematiku krevetića u Specijalnoj bolnici za kronične bolesti dječje dobi Gornja Bistra, ravnatelj navedene bolnice je obavijestio Ministarstvo zdravlja da se sada koriste krevetići kojima su podignute stranice od prozirnog pleksiglasa, oslikani dječjim motivima, da djeca ne bi mogla preskočiti te stranice, a da ne budu ni na kakav način sputana.

Nadalje, a vezano uz navode na stranici 71. Izvješća, u dijelu koji se odnosi na problematiku novih psihoaktivnih tvari i izradu generičke liste, Vlada Republike Hrvatske napominje da je u prosincu 2014. ministar zdravlja donio novi Popis droga, psihotropnih tvari i biljaka iz kojih se može dobiti droga te tvari koje se mogu uporabiti za izradu droga (Narodne novine, broj 156/2014). Glavna karakteristika novog Popisa je generički pristup kontroli novih droga, čime su se pod zakonsku regulativu stavile čitave skupine kemijskih spojeva, umjesto pojedinačnih tvari. Time je niz ranije legalno dostupnih psihoaktivnih spojeva ušao u zonu kaznenopravne odgovornosti. Također, u ožujku 2014. godine, u suradnji Sanitarne inspekcije, Carinske uprave, te uz potporu Ministarstva unutarnjih poslova, provedena je koordinirana akcija u smart shopovima (u Zagrebu, Rijeci, Zadru, Šibeniku, Splitu, Čakovcu, Slavonskom Brodu, Koprivnici, Osijeku), dok je s ciljem edukacije o problematici novih droga, Ured za suzbijanje zlouporabe droga samostalno ili u suradnji sa županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe droga te Agencijom za odgoj i obrazovanje održao brojne edukacije, seminare i stručne skupove o pojavi novih droga za mrežu profesionalaca s različitih područja.

U vezi s točkom 2.5. "Socijalna i ekonomska prava", u dijelu koji se odnosi na siromaštvo, Vlada Republike Hrvatske ističe da su djeca i mladi identificirani kao jedna od četiri skupine s najvećim rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj, te samim tim čine jednu od prioritetnih ciljanih skupina u borbi protiv siromaštva. S obzirom na to da dječje siromaštvo i indikatori praćenja predstavljaju područje u kojemu je potrebno unaprjeđenje, Ministarstvo socijalne politike i mladih pripremlilo je prijedlog projekta. Projekti tehničke pomoći provode se kao partnerski projekti sa stručnjacima iz

drugih zemalja Europske unije i omogućavaju tehničku pomoć za razvijanje sustava za zaštitu njihova interesa, te ne omogućavaju izravno plaćanje pojedinih usluga za krajnjeg korisnika, znači obitelji i djecu. Ključni nacionalni dokumenti za provedbu ovih aktivnosti su Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014. - 2020.), na temelju koje je izrađen trogodišnji program provedbe, koji uključuje mjere za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti svih ranjivih skupina društva s naglaskom na djecu i mlade kao jednu od četiri najugroženije skupine, te Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj od 2014. do 2020. godine, čiji je cilj unaprjeđenje zaštite prava djece.

Nadalje, a u vezi s točkom 2.7. "Pravosudno zaštitna prava", Vlada Republike Hrvatske uvažava u Izvješću iskazane primjedbe vezane za pojedinačna policijska postupanja i prakse u područjima "postupanja policijskih službenika u situacijama vršnjačkog nasilja u adolescentnim vezama", "zaštite djeteta svjedoka i oštećenika u pravosudnim postupcima", "postupanja policijskih službenika prema maloljetnim počiniteljima" te dijelom i u pogledu preporuka vezanih za nadležna postupanja u području udaljenja djece iz obiteljskog doma, odnosno bjegova iz odgojnih ustanova, te napominje da će nadležne službe ubuduće otkloniti nepravilnosti, odnosno poboljšati sustave policijskih preventivno-represivnih postupanja. U kontekstu navedenoga ističe se dosadašnja, višestruko pozitivna suradnja operativnih struktura kriminalističke policije Ravnateljstva policije Ministarstva unutarnjih poslova s Uredom pravobraniteljice za djecu, u okviru koje nadležne službe prihvaćaju i uvažavaju preporuke, mišljenja i sugestije pravobraniteljice za djecu, te usklađuju nadležna postupanja i policijski pristup toj posebno ranjivoj kategoriji društva.

U odnosu na točku 2.7.1. "Zaštita svjedoka i oštećenika u pravosudnom postupku" te navode pravobraniteljice vezane uz smještaj maloljetnika kojima je određen istražni zatvor, Vlada Republike Hrvatske ističe da su odlukom ministra pravosuđa iz svibnja 2013. godine osnovane posebne zatvorske jedinice za maloljetnike u kojima se do osnivanja zatvorenih zavodskih ustanova iz članka 66. stavka 2. Zakona o sudovima za mladež (Narodne novine, br. 84/2011, 143/2012 i 148/2013) izvršava istražni zatvor određen maloljetniku. U navedenim zatvorskim jedinicama u svim zatvorima maloljetnicima se osigurava psihosocijalna pomoć, stalna zdravstvena skrb, te se u okviru zatvorskih mogućnosti osiguravaju uvjeti za rad i nastavak već započetog obrazovanja.

Nadalje, vezano uz točku 4.2. "Djeca s problemima u ponašanju" i dio koji se odnosi na sustav socijalne skrbi (str. 121), odnosno nedostatne profesionalne kompetencije pojedinih djelatnika, Vlada Republike Hrvatske u potpunosti uvažavaju preporuku pravobraniteljice za poduzimanje mjera za unaprjeđivanje odgojnog rada u odgojnim domovima te dosljednu primjenu standarda kvalitete socijalnih usluga i stručnih standarda rada s djecom s poremećajima u ponašanju. Slijedom navedenoga, Godišnjim programom stručnog usavršavanja stručnih radnika u ustanovama socijalne skrbi za 2015. godinu predviđene su edukacije usmjerene jačanju kompetencija stručnih radnika u domovima za djecu s problemima u ponašanju, primjerice na temu "Krizne intervencije u radu s djecom u ustanovama socijalne skrbi", "Prevenција profesionalnog sagorijevanja stručnih radnika domova za djecu s problemima u ponašanju i domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi", "Rad s djecom s problemima u ponašanju i teškoćama mentalnog zdravlja" i "Edukacija stručnih radnika domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i domova za djecu s problemima u ponašanju u području pružanja podrške obitelji". Isto tako, Pravilnikom o minimalnim uvjetima za pružanje socijalnih usluga (Narodne novine, broj 40/2014) propisani su minimalni uvjeti koje moraju zadovoljiti izvršitelji usluga u domovima za djecu s

problemima u ponašanju. Osim toga, potrebno je istaknuti i da je područje poremećaja u ponašanju obuhvaćeno novom Nacionalnom strategijom za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine kao njezin integrativni dio.

Vezano uz točku 4.3. "Djeca čiji su roditelji u zatvoru" te preporuku pravobraniteljice za izradu sveobuhvatnijih i detaljnijih podataka o posjetima djece roditeljima u zatvoru, potrebno je napomenuti da se na dan 31. prosinca 2014. godine na izvršavanju kazne zatvora nalazilo 1.025 zatvorenika očeva (što je 37,75% od ukupne populacije zatvorenika i maloljetnika), koji imaju ukupno 1.872 maloljetne djece i 55 zatvorenica majki (što je 37,16% od ukupne populacije zatvorenica i maloljetnica), koje imaju ukupno 103 maloljetna djeteta. Tijekom 2014. godine u kaznenim tijelima bilo je 1.735 zatvorenika, roditelja maloljetne djece te 63 zatvorenice, majke maloljetne djece. Od toga broja, 778 zatvorenika i 43 zatvorenice imali su tijekom 2014. godine posjet maloljetne djece. Tijekom 2014. godine bilo je 2.714 maloljetne djece čiji je otac na izdržavanju kazne zatvora te 167 djece čija je majka na izdržavanju kazne zatvora. Od toga broja 1.691 djece dolazilo je u posjet ocu zatvoreniku, te 199 djece koja su posjetila majke u kaznenom tijelu. U 2014. godini realizirano je ukupno 8.775 posjeta očevima zatvorenima, te 516 posjeta majkama zatvorenica. Najduži posjet maloljetnog djeteta ocu zatvoreniku trajao je 285 minuta, dok je najkraći posjet trajao 10 minuta, a najduži posjet majci zatvorenici iznosio je 180 minuta, dok je najkraći posjet trajao 55 minuta. Tijekom 2014. godine 6 djece u dobi do 3. godine života boravilo je u Kaznionici u Požegi na odjelu za roditelje s majkama zatvorenica.

U okviru točke 4.4. "Poplave i krizne situacije" (str. 125) i 5.4. "Socijalna skrb", u dijelu koje se odnosi na unaprjeđivanje zaštite prava i interesa djece na poplavljenim područjima (str. 147) istaknuto je da je pravobraniteljica Ministarstvu socijalne politike i mladih uputila preporuku za organiziranje raznovrsnih aktivnosti za djecu koja će imati zabavnu, ali i preventivnu funkciju u zaštiti mentalnog zdravlja. Slijedom preporuka, Ministarstvo socijalne politike i mladih izvijestilo je pravobraniteljicu o provedbi aktivnosti za djecu s poplavljenih područja koje uključuju rad timova psihosocijalne podrške na terenu i njegovim aktivnostima, o organiziranju igraonica i aktivnostima slobodnog vremena koje, uz financijsku podršku Ministarstva, provode organizacije civilnoga društva, te o organiziranju besplatnog ljetovanja za djecu putem Crvenog križa. Dodatno, potrebno je istaknuti da je rad s djecom organiziralo i vodilo SOS Dječje selo Ladimirevci, a aktivnosti su se odvijale u Račinovcima, Strošincima, Đurićima i Rajevom Selu. Rad s djecom iz Gunje organiziran je i kroz aktivnosti UNICEF-a koji je, u suradnji s Društvom Naša djeca Vinkovci i Društvom psihologa, počeo aktivnosti za djecu u UNICEF-ovom šatoru u Gunji. U Vukovaru, gdje je organiziran smještaj poplavljenih stanovnika u Hostel Borovo, također je osigurana psihosocijalna podrška radom stručnih radnika Centra za socijalnu skrb Vukovar, dok se rad s djecom odvijao suradnjom s Društvom Naša djeca Vukovar i dječjim vrtićem. Nadalje, budući da je veliki broj obitelji odmah nakon poplave otišao kod rodbine ili prijatelja na druga područja Republike Hrvatske, te da su mnogi tijekom proteklih mjeseci višekratno mijenjali mjesto boravišta s nakanom da se vrate što bliže domu, nije bilo moguće detektirati potrebe svakog djeteta, već samo onih koja su bila smještena u kolektivnim smještajima (Cerna, Hostel Borovo). S obzirom na to da je u međuvremenu obnovljena škola u Gunji, potrebe svakog pojedinog djeteta koje je uključeno u školu mogu se detektirati u školi, dok Centar za socijalnu skrb Županija kroz svoje mjere pomoći djeluje u određenim obiteljima. Također, Ministarstvo socijalne politike i mladih vodi i evidenciju svih stradalnika s poplavljenih područja koja su smještena u kontejnerskim naseljima u općini Gunja, Rajevo selo - Padež, Račinovcima i Hostel Borovo u Vukovaru, uključujući i djecu. S obzirom na potrebu osiguravanja psihološke pomoći i podrške za stradale na poplavljenim područjima, Vlada

Republike Hrvatske napominje da je Ministarstvo socijalne politike i mladih psihološku pomoć stradalnicima organiziralo i ponudilo korištenjem brojnih načina i sredstava obavještanja (obavijesti kroz lokalne medije, dežurni telefon, informiranje putem volontera Crvenog križa, informiranje putem stručnih radnika centara za socijalnu skrb, putem plakata, letaka i dr.). Osim toga, pomoć je nuđena i obilascima obitelji koje su uočene kao rizične s obzirom na zdravstveno i materijalno stanje članova obitelji. Ujedno, u proteklom razdoblju, u svrhu praćenja načina i kvalitete pružanja psihosocijalne podrške, suradnje s drugim pružateljima usluga te dogovora oko modificiranja modela sukladno nastalim promjenama, održano je više sastanaka i obilazaka terena u područjima pogođenima poplavom.

Nadalje, vezano uz točku 5.3. "Pravosuđe", dio koji se odnosi na uvjete izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, potrebno je istaknuti da je pravobraniteljica posjetila Odgojni zavod u Turopolju u lipnju 2014. godine te je uputila niz preporuka za poboljšanje uvjeta smještaja maloljetnika. Odgojni zavod u Turopolju detaljno je izvijestio Ured pravobraniteljice o namjeravanim aktivnostima u vezi s dostavljenim preporukama, te će sukladno navedenom kontinuirano nastojati provoditi preporuke pravobraniteljice.

Slijedom preporuke upućene Ministarstvu socijalne politike i mladih, a vezano uz točku 5.8. "Zaštita posebno ranjivih skupina djece", odnosno dio o zaštiti djece s kombinacijom poremećaja u ponašanju i teškoća mentalnog zdravlja u odgojnim ustanovama, koja se odnosi na smještajne kapacitete u domovima socijalne skrbi za djecu s kombinacijom složenih poremećaja u ponašanju i teškoća mentalnog zdravlja (str. 150), Vlada Republike Hrvatske naglašava da je, sukladno Operativnom planu deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2014. - 2016., u tijeku transformacija domova socijalne skrbi u centre za pružanje usluga u zajednici koji će pružati širok spektar izvaninstitucijskih usluga i specifične usluge u zajednici. Operativni plan predviđa četiri različite namjene ustanove nakon provedene transformacije: A - Centar za pružanje usluga u zajednici (CPUZ), B - Dom za dugotrajnu i intenzivnu skrb, C - Zatvaranje, D - Prenamjena ustanove. Za domove za djecu i domove za djecu i mlade s problemima u ponašanju predviđa se transformacija u centre za pružanje usluga u zajednici (uz moguće zatvaranje i prenamjenu ustanove). Naime, kroz centre za pružanje usluga u zajednici predviđeno je širenje mreže izvaninstitucijskih oblika usluga, razvoj udomiteljstva i podrške udomiteljskim obiteljima, te smještaj djece u stambene zajednice uz organizirano stanovanje uz sveobuhvatnu ili povremenu podršku. U okviru današnjih domova za djecu i mlade s problemima u ponašanju (budućih centara za pružanje usluga u zajednici) predviđeno je formiranje tretmanskih stambenih zajednica, koje će omogućiti rad u malim grupama djece, kvalitetniju diferencijaciju i individualizaciju tretmana, te intenzivniji multidisciplinarni i individualni rad prilagođen potrebama i problemima djece. U okviru ovoga procesa posebna je pažnja usmjerena na ostvarivanje kontakata djece s obitelji, ali i na osiguravanje adekvatnih mjera, tretmana i podrške obitelji, a u slučajevima nužnog izdvajanja djeteta iz obitelji, značajno je osigurati djetetu smještaj u ustanovi što je moguće bliže i obitelji i nadležnom centru za socijalnu skrb.

Uzimajući u obzir broj djece s problemima u ponašanju i različitim teškoćama mentalnog zdravlja smještene u domove za odgoj djece i mladih s problemima u ponašanju, domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i djecu s teškoćama u razvoju, ciljeve procesa transformacije i deinstitutionalizacije domova i intervencije prema djeci i njihovim roditeljima, kao i prema djeci koja nemaju roditelje (ili su roditelji lišeni roditeljske skrbi), odgojne ciljeve u smislu osposobljavanja za samostalan ili život u zajednici uz podršku, te

iskazane prijedloge i potrebe stručnjaka, nužno je voditi računa o kontraindikacijama povezanim sa smještavanjem djece s najtežim problemima mentalnog zdravlja, udruženima s drugim problemima funkcioniranja, na jednom mjestu. U predstojećem procesu transformacije domova, u okviru tretmanskih stambenih zajednica, aktivnosti će se usmjeriti na osiguranje čvrsto strukturiranih, kontroliranih uvjeta tretmana, edukacije stručnjaka ustanova socijalne skrbi u svrhu povećanja njihovih kompetencija te osiguranja dostupnosti psihoterapijskog tretmana i interdisciplinarnih timova osposobljenih za rad s visokorizičnom populacijom djece.

U točki 6.4. "Pravosudna zaštita (normativne aktivnosti)", vezano uz primjedbe pravobraniteljice na Nacrt konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (u daljnjem tekstu: Nacrt konačnog prijedloga ZIDKZ), potrebno je istaknuti da prijedlog da se izmijeni članak 76. Kaznenog zakona (zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora) nije prihvaćen, s obzirom na to da nije bio predmet navedenoga Nacrta konačnog prijedloga ZIDKZ-a. Osim toga, primjedba pravobraniteljice na članak 22. Nacrta konačnog prijedloga ZIDKZ-a (članak 81. zastara kaznenog progona), također nije usvojena. Naime, Kaznenim zakonom propisao je da zastara kaznenog progona za kazneno djelo iz članka 166. (teška kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta) počinje teći od punoljetnosti žrtve. Nadalje, imajući u vidu visine zapriječenih kazni za ovo kazneno djelo propisani su zastarni rokovi koji u dostatnoj mjeri predstavljaju zaštitu ove specifične skupine žrtava kaznenih djela i djeluju na ostvarivanje generalne prevencije. Također je potrebno, uz dugotrajne zastarne rokove, uzeti u obzir članak 19. Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji (Narodne novine, broj 143/2012), kojim su za kaznena djela počinjena na štetu djece propisani dvostruko dulji rokovi nastupa rehabilitacije u odnosu na ostala kaznena djela. Također, članak 81. navedenog Zakona, uz kaznena djela koja prema međunarodnom pravu ne zastarijevaju, osigurava i nezastarijevanje različitih oblika teškog ubojstva počinjenih s namjerom. U članku 166. stavku 3. navedenoga Zakona, smrt predstavlja težu posljedicu proizašlu iz kaznenog djela, a koja posljedica je obuhvaćena nehajem. Dakle, počinitelj ne postupa s namjerom usmrćenja, jer bi se u tom slučaju radilo o kaznenom djelu teškog ubojstva (članak 111. točke 2. i 3.) koje ne zastarijeva. Primjedba pravobraniteljice na članak 70. Nacrta konačnog prijedloga ZIDKZ-a (članak 302. - neprijavlivanje kaznenog djela) nije usvojena jer je izmjena u ovom članku terminološkog karaktera. Nadalje, ovo kazneno djelo propisano je u skladu s Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima, prema kojemu je ispovjedna tajna u svakom slučaju nepovrediva, dakle, riječ je o međunarodnom ugovoru koji je po pravnoj snazi iznad zakona. Također je potrebno istaknuti da mogućnost da vjerski ispovjednik prijavi počinjeno kazneno djelo na štetu djeteta postoji, međutim takva mogućnost nije propisana Ugovorom ili zakonom, te time ostaje na procjeni i savjesti vjerskog ispovjednika. Osim toga, počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. može biti bilo tko, što je obuhvaćeno izričajem: "Tko zna da je počinjeno kazneno djelo...", čime su obuhvaćeni svi građani.

Nadalje, a vezano uz prijedloge pravobraniteljice na Nacrt konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež (u daljnjem tekstu: Nacrt konačnog prijedloga ZIDZSM), prijedlozi uz članke 72. i 115. Zakona o sudovima za mladež (Narodne novine, broj 84/2011, 143/2912, 148/2913 - u daljnjem tekstu: ZSM) nisu prihvaćeni, s obzirom na to da oni nisu bili predmet izmjena i dopuna Zakona. Prijedlog pravobraniteljice da se izmijeni članak 116. stavak 1. ZSM-a, jer smatra da članak 116. ograničava pravo djeteta žrtve iz članka 44. Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 121/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013 i 152/2014 - u daljnjem tekstu ZKP/08) na opunomoćenika na teret proračunskih sredstava, nije

opravdan. Naime, ZKP/08 daje pravo djetetu žrtvi na opunomoćenika na teret proračunskih sredstava, no imati određeno pravo temeljem zakona ne znači i automatsko konzumiranje tog prava. Međutim, kako bi se u određenim slučajevima osigurala realizacija prava na opunomoćenika djetetu žrtvi kaznenog djela, u članku 116. stavku 1. ZSM-a propisano je da će sudac istrage za mladež u određenim slučajevima (kada utvrdi da je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta oštećenika ili djeteta žrtve kaznenog djela) od predsjednika suda zatražiti postavljanje opunomoćenika djetetu. Istovremeno, člankom 116. stavkom 2. ZSM-a propisani su uvjeti kada će djetetu žrtvi biti postavljen opunomoćenik neovisno o prosudbi suca istrage. U opisana dva slučaja radi se o obveznom postavljanju opunomoćenika kada su za to ostvareni objektivni uvjeti (stavak 2.) ili kada tako prosudi sudac istrage (stavak 1.). U slučajevima koji nisu pokriveni tim odredbama, i dalje ostaje pravo djeteta da zatraži opunomoćenika na teret proračunskih sredstava, i kada ga zatraži, da istog i dobije. Slijedom navedenoga, pravo iz članka 44. ZKP/08 dijete žrtva uvijek ima, a ZSM samo regulira kada će se to pravo konzumirati po službenoj dužnosti, odnosno kada će biti imenovan opunomoćenik djetetu ne čekajući djetetov zahtjev za ostvarenjem tog prava. Mišljenje je predlagatelja zakona da je važećim uređenjem ovo pitanje kvalitetno uređeno i da osigurava ostvarivanje prava djeteta oštećenika ili žrtve kaznenog djela. U pogledu prijedloga pravobraniteljice da se posebnim stavkom propiše obveza donošenja propisa kojim će se pobliže odrediti kriteriji za određivanje opunomoćenika sukladno članku 116. stavku 1. ZSM-a, te vođenje posebne liste stručnjaka educiranih za pružanje pomoći i podrške djetetu žrtvi, potrebno je istaknuti da su kriteriji kojima se Hrvatska odvjetnička komora treba rukovoditi prilikom sastavljanja liste opunomoćenika djeteta oštećenika ili djeteta žrtve kaznenog djela propisani zakonom i identični kriterijima koji su propisani za imenovanje sudaca za mladež i državnih odvjetnika za mladež, uz napomenu da je riječ o samostalnoj i neovisnoj organizaciji koja navedeno pitanje treba riješiti donošenjem propisa iz svoje nadležnosti.

Nadalje, prijedlog pravobraniteljice da se izmjeni članak 116. stavak 3. ZSM-a, te da se dodaju riječi: "s posebne liste stručnjaka educiranih za pružanje pomoći i podrške djetetu žrtvi" nije prihvaćen. Naime, do kraja tekuće godine svi sudovi za mladež u Republici Hrvatskoj imat će zaposlenog stručnog suradnika izvanpravne struke, koji je kompetentan za pružanje adekvatne podrške i pomoći djetetu žrtvi kaznenog djela. Na sudovima koji trenutačno nemaju zaposlenog stručnog suradnika (a radi se samo o Županijskom sudu u Dubrovniku), njihov posao obavljaju djelatnici centara za socijalnu skrb, u pravilu socijalni pedagozi, socijalni radnici ili psiholozi, a što je u skladu s odredbom članka 2. Pravilnika o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima (Narodne novine, broj 22/2013). Osim toga, u svrhu pružanja što kvalitetnije podrške i pomoći djetetu ministar pravosuđa je, svojom odlukom od 27. ožujka 2013. godine, dodatno ukazao na potrebu poštivanja odredbe članka 116. stavka 2. ZSM-a.

U odnosu na primjedbe pravobraniteljice u postupku donošenja novog zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (u daljnjem tekstu: ZZODS), treba istaknuti da je ZZODS propisao odvojeni smještaj i liječenje djece od punoljetnih osoba, te obvezu ministru nadležnom za poslove zdravlja da pravilnikom propiše listu psihijatrijskih ustanova koje ispunjavaju uvjete za smještaj i liječenje djece odvojeno od punoljetnih osoba. Navedenim odredbama jasno je i dostatno propisano da će ustanove u kojima će biti smještena i liječena djeca biti prilagođene djeci i njihovim potrebama. Nadalje, Republika Hrvatska je potpisnica Konvencije o pravima djeteta, a navedena Konvencija je međunarodni dokument te je dio unutarnjeg pravnog poretka i po pravnoj snazi je iznad zakona. Primjenjuje se na svu djecu u svim situacijama, pa tako i na djecu s duševnim smetnjama. Kako su odredbe Konvencije

sadržajno implementirane u hrvatsko zakonodavstvo, nije bilo potrebno u odredbama ZZODS-a ponovno propisivati da dijete ima prava sukladno Konvenciji o pravima djeteta.

Nadalje, ZZODS je isključio mogućnost davanja zamjenskog pristanka na posebni medicinski postupak i biomedicinsko istraživanje, pa slijedom navedenoga, zakonski zastupnik djeteta ne može dati pristanak na elektrokonvulzivno liječenje djeteta, te je na taj način isključena mogućnost primjene ovog posebnog medicinskog postupka prema djetetu. Kako pristanak na posebni medicinski postupak i biomedicinsko istraživanje umjesto osobe s duševnim smetnjama ne mogu dati zakonski zastupnik niti osoba od povjerenja, analogno tome, niti zakonski zastupnik djeteta ne može dati pristanak na posebni medicinski postupak i biomedicinsko istraživanje. Takvo rješenje je protektivnije jer onemogućava provođenje biomedicinskih istraživanja nad djecom. Također, ZZODS je propisao isključenje mogućnosti da se izjave osobe s duševnim smetnjama sadržane u medicinskoj dokumentaciji koje se odnose na počinjenje nekog kaznenog djela koriste kao dokaz u sudskom postupku, što je u skladu s odredbama Zakona o kaznenom postupku, pa nije bilo moguće kao iznimku propisati mogućnost korištenja takvih izjava u slučaju počinjenja kaznenog djela na štetu djeteta. Osim toga, odredbama ZZODS-a nisu predviđene i propisane ovlasti pravobranitelja za djecu, već pravobranitelja za osobe s invaliditetom, budući da je i dijete s duševnim smetnjama osoba s invaliditetom, te se na taj način u potpunosti štite prava i interesi djeteta s duševnim smetnjama. Odredbama ZZODS-a propisano je postupanje ministarstava nadležnih za unutarnje poslove i zdravlje, koja trebaju napatk o postupanju policije prilikom dovođenja osobe s duševnim smetnjama u psihijatrijsku ustanovu. Kako ZZODS ne radi distinkciju između osobe s duševnim smetnjama i djeteta s duševnim smetnjama, nije propisana nadležnost ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi. Nadalje, odredbama ZZODS-a nisu propisane ovlasti centra za socijalnu skrb u slučaju kada je dijete smješteno u psihijatrijsku ustanovu. Predložene izmjene odredbi ZZODS-a od strane pravobraniteljice predstavljale bi samo informaciju centru za socijalnu skrb, ne obvezujući ga na daljnje postupanje i poduzimanje bilo kakvih mjera iz njegove nadležnosti.

Slijedom svega navedenoga, dijete koje je smješteno u psihijatrijsku ustanovu je osoba s invaliditetom, a ZZODS-om su propisane ovlasti pravobranitelja za osobe s invaliditetom koji će u dostatnoj mjeri štiti prava i interese djece. Kako ZZODS propisuje da su postupci hitni, nije bilo potrebno dodatno propisati rok u kojemu je potrebno obavijestiti Povjerenstvo za zaštitu osoba s duševnim smetnjama o svakoj mjeri prisile prema djetetu, a budući da Povjerenstvo u svom sastavu ima pet stručnjaka iz područja psihijatrije, nije bilo potrebno dodatno posebno propisati da će u sastav navedenoga Povjerenstva biti uključeni i psihijatar specijaliziran za djecu i adolescente.

Vezano uz primjenu Ovršnog zakona (Narodne novine, br. 112/2012, 25/2013 i 93/2014, u daljnjem tekstu: OZ) pravobraniteljica ukazuje na to da je tijekom 2013. godine dostavila mišljenje na Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona i predložila da ovršenik u ovršnom postupku na nekretnini može predložiti drugi predmet ovrhe iz čije će se vrijednosti ovrhovoditelj tražbina moći namiriti te osiguranje prava ovršenika i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati na korištenje prodane nekretnine tijekom određenog razdoblja, radi prilagodbe nastaloj situaciji. Također, pravobraniteljica navodi da je ukazivala na potrebu intervencije u odredbe OZ-a u pogledu izuzimanja od ovrhe obiteljske mirovine čiji su korisnici djeca. Osim toga, pravobraniteljica ističe da u postupcima vezanim uz prisilnu naplatu sudske pristojbe sukladno Zakonu o sudskim pristojbama, a u sudskim predmetima u kojima djecu zastupaju roditelji i ne plaćaju sudsku pristojbu, Financijska agencija provodi ovrhu na novčanim sredstvima maloljetnog djeteta.

U odnosu na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Zakonom o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona (Narodne novine, broj 93/2914 - u daljnjem tekstu: ZIDOZ), u odnosu na provedbu ovrhe na jedinoj nekretnini koja ovršeniku služi za stanovanje, dodan članak 84.a prema kojemu ovršenik može u roku od osam dana od dana dostave rješenja o ovrsi na nekretnini u kojoj stanuje i koja je nužna za zadovoljenje njegovih osnovnih stambenih potreba i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati, predložiti sudu odgodu ovrhe. Ovršenik je uz prijedlog dužan priložiti dokaz o postojanju svog imovinskog, odnosno materijalnog prava čijom će raspoložbom u cijelosti namiriti tražbinu ovrhovoditelja. Sud će prihvatiti prijedlog ovršenika ako stekne uvjerenje: da nekretnina predstavlja nekretninu u kojoj ovršenik stanuje i koja je nužna za zadovoljenje njegovih osnovnih stambenih potreba i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati; te da će se tražbina ovrhovoditelja u cijelosti namiriti iz sredstava dobivenih na temelju raspolaganja svojim imovinskim, odnosno materijalnim pravom. Sud neće prihvatiti prijedlog ovršenika ako ocijeni da bi se zbog toga ovrha znatnije oduljila ili otežala, odnosno ako bi ovrhovoditelj zbog toga mogao trpjeti znatniju štetu. Ako je ovršenik priložio kao dokaz postojanje svog prava na novčanoj tražbini, sud će prihvatiti prijedlog ovršenika ako stekne uvjerenje da će ovršenik namiriti tražbinu ovrhovoditelja u roku od jedne godine od donošenja rješenja o odgodu ovrhe. U tom slučaju, ako sud prihvati prijedlog ovršenika, zabilježba ovrhe u zemljišnoj knjizi ostaje do potpunog namirenja tražbine ovrhovoditelja. Ako ovršenik u roku određenim rješenjem ne uplati u sudski polog sredstva za namirenje tražbine ovrhovoditelja u cijelosti, sud će nastaviti ovrhu na temelju rješenja o ovrsi na nekretnini.

Nadalje, potrebno je istaknuti da je člankom 53. ZIDOZ-a izmijenjen članak 127. Ovršnog zakona, kojim je propisan slučaj ako prodana nekretnina predstavlja nekretninu u kojoj ovršenik stanuje i koja je nužna za zadovoljenje osnovnih stambenih potreba ovršenika i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati na način da su dodani stavci 2. do 5. Slijedom navedenoga, Ovršnim zakonom su propisani uvjeti pod kojima ovršenik može sudu podnijeti prijedlog za odgodu ovrhe na nekretnini u kojoj stanuje i koja je nužna za zadovoljenje njegovih osnovnih stambenih potreba i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati, odnosno ako prodana nekretnina predstavlja nekretninu u kojoj ovršenik stanuje i koja je nužna za zadovoljenje osnovnih stambenih potreba ovršenika i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati, ovršenik ima pravo korištenja nekretnine kao najmoprimac godinu dana od dana donošenja zaključka o predaji nekretnine.

Nadalje, slijedom navoda o potrebi zaštite imovinskih prava djeteta u odnosu na izuzimanje od ovrhe obiteljske mirovine čiji su korisnici djeca, Vlada Republike Hrvatske ističe da Ovršni zakon ne poznaje određene skupine ovršenika koji bi bili izuzeti u cijelosti ili djelomično od provođenja ovršnog postupka nad njihovom imovinom. Obiteljska mirovina koju djeca ostvaruju nakon smrti roditelja (temeljem Zakona o mirovinskom osiguranju i Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji), a čiji je uplatitelj Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, ako se nad ovršenikom provodi ovrha temeljem osnove za plaćanje na koju se primjenjuju odredbe Općeg poreznog zakona, u cijelosti je izuzeta od ovrhe, dok je u drugim slučajevima od ovrhe izuzet dio sukladno članku 173. Ovršnog zakona.

Vežano uz navode o postupcima prisilne naplate sudske pristojbe ovrhom na sredstvima djeteta, potrebno je istaknuti da je odredbom članka 77. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 84/2008, 123/2008, 57/2011, 148/2011, 25/2013, 89/2014) propisano da stranka u postupku može biti svaka fizička i pravna osoba, iz čega proizlazi stranačka sposobnost

djeteta da bude stranka u postupku. Za razliku od punoljetnih osoba koje imaju i stranačku i potpunu poslovnu sposobnost i koje se mogu same zastupati u sudskim postupcima djeca nemaju ni poslovnu ni parničnu sposobnost te je odredbom članka 80. Zakona o parničnom postupku propisano da njih zastupaju njihovi zakonski zastupnici. Temeljem Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, broj 143/2013), sve fizičke osobe, a time i djeca, imaju pravo na ostvarenje sekundarne pravne pomoći ako su materijalne prilike podnositelja zahtjeva takve da bi plaćanje troškova sudskog postupka moglo ugroziti uzdržavanje podnositelja zahtjeva i članova kućanstva.

U točki 6.7. "Statusna prava", uz Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana, navedeno je da je pravobraniteljica predložila terminološko usklađivanje s Konvencijom o pravima djeteta, na taj način da se, umjesto formulacije maloljetnik ili maloljetna osoba, u zakonskom tekstu koristi riječ dijete. Navedeni prijedlog je usvojen. Također je navedeno da postoji nesuglasnost s Obiteljskim zakonom vezano uz zastupanje djeteta te se predlaže da se zatraži stručno mišljenje Ministarstva socijalne politike i mladih kako bi se zakonski tekstovi usuglasili. Potrebno je napomenuti da je predloženi članak 9. u cijelosti usklađen s prethodno pribavljenim mišljenjem Ministarstva socijalne politike i mladih. U dijelu koji se odnosi na Zakon o prebivalištu navedeno je da je uočena kolizija odredbi Zakona o prebivalištu s Obiteljskim zakonom koji je donesen 2014. godine, vezano za podnošenje zahtjeva za promjenu prebivališta djeteta, te da je upućen prijedlog za usklađivanjem Zakona o prebivalištu. Potrebno je naglasiti da je donošenju Zakona o prebivalištu prethodilo usuglašavanje s prijedlozima Ministarstva socijalne politike i mladih i prijedlozima pravobraniteljice za djecu, a što je potvrđeno i u Izvješću pravobraniteljice za djecu za 2012. godinu. Postupak usklađivanja odredbi Zakona o prebivalištu s odredbama Obiteljskog zakona iz 2014. godine nije pokrenut jer je Odlukom Ustavnog suda Obiteljski zakon privremeno suspendiran.

Vezano uz poglavlje 7. "Obilasci ustanova za djecu i drugih mjesta", točku 7.6. "Prihvatište za tražitelje azila", preporuke Odbora za prava djeteta u smislu potrebe prilagodbe prihvatilišta izbjeglica i azilanata djeci, potrebno je naglasiti da je prihvatilište za tražitelje azila organizirano na dvije lokacije, i to u Zagrebu, na adresi Sarajevska 41 i u Kutini, na adresi Sisačka 3. Objekt u Kutini ponovo je otvoren za smještaj tražitelja azila 18. lipnja 2014. godine, nakon potpunog renoviranja prostora, prigodom obilježavanja dana izbjeglica. Objekt je namijenjen za prihvata i smještaj ranjivih skupina tražitelja azila (poslovno nesposobne osobe, maloljetnici, starije i nemoćne osobe, teško bolesne osobe, osobe s invaliditetom, trudnice, samohrani roditelji s maloljetnom djecom, osobe s duševnim smetnjama te žrtve trgovanja ljudima kao i žrtve mučenja, silovanja ili drugog psihičkog, fizičkog i seksualnog nasilja). Sukladno zakonskim odredbama osigurani su i u praksi se primjenjuje poštivanje uvjeta prihvata i smještaja maloljetnih tražitelja azila, kao i ostvarivanje drugih prava tražitelja azila. Nastavljena je suradnja s partnerima Ministarstva unutarnjih poslova - Hrvatskim Crvenim križem, Visokim povjerenstvom Ujedinjenih naroda za izbjeglice u Republici Hrvatskoj, Hrvatskim pravnim centrom, Centrom za mirovne studije, Isusovačkom službom za izbjeglice jugoistočne Europe. Djelovanje organizacija civilnoga društva, udruga i strateških partnera Ministarstva unutarnjih poslova temelji se na međusobnoj suradnji u pružanju psihosocijalne pomoći tražiteljima azila, te osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita, suradnji u području pružanja besplatne pravne pomoći tražiteljima azila u prihvatilištu. Navedeno se odnosi na sve kategorije osoba kojima je potrebna međunarodna zaštita, uključujući i djecu. Tijekom 2014. godine, organizirane su i dodatne radionice učenja hrvatskog jezika, te su ostvarene tehničke pretpostavke za uspostavu informatičke radionice, organizirani su i dodatni sportski sadržaji izvan i unutar smještajnih

kapaciteta (sportska teretana), čime se djeca tražitelja azila dodatno integriraju u lokalnu zajednicu. Potrebno je naglasiti da će se i nadalje kod planiranja i osmišljavanja budućih postupanja u području zaštite prava i interesa djece uvažavati preporuke pravobraniteljice za djecu i uključivati predstavnike Ureda pravobraniteljice za djecu u aktualne edukacije policijskih službenika.

U točki 7.1. "Ustanove socijalne skrbi i obiteljski dom", u dijelu koji se odnosi na domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, navodi se da sve ustanove imaju zaposlen dovoljan broj djelatnika koji osiguravaju kontinuiran stručni rad i skrb o djeci - odgajatelja, socijalnih radnika i psihologa, što je u skladu s Pravilnikom o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske napominje da je temeljem članka 184. stavka 1. Zakona o socijalnoj skrbi (Narodne novine, br. 157/2013 i 152/14) donesen Pravilnik o minimalnim uvjetima za pružanje socijalnih usluga (Narodne novine, broj 40/2014), stupanjem na snagu kojeg je prestao važiti Pravilnik na koji se u Izvješću pravobraniteljica poziva.

Nadalje, u okviru istog područja, u dijelu koji se odnosi na domove za osobe s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima (domovi čiji je osnivač Republika Hrvatska), govori se o obilasku Centra za rehabilitaciju Fortica - Kraljevica, pa je potrebno napomenuti da osnivač navedene ustanove nije Republika Hrvatska, već Primorsko-goranska županija. Sukladno članku 125. stavku 4. Zakona o socijalnoj skrbi, kada je osnivač ustanove socijalne skrbi druga pravna osoba, prava i obveze osnivača ima njezino nadležno tijelo, što je u ovom slučaju Primorsko-goranska županija. Ujedno, u dijelu koji se odnosi na domove za djecu s poremećajima u ponašanju, u okviru teksta o Domu za odgoj djece i mladeži Osijek, navodi se opravdanost preporuke pravobraniteljice da uslugu boravka za djecu s problemima u ponašanju provode i sami djelatnici škola. U vezi s tim, potrebno je istaknuti da navedena preporuka nije u skladu s Pravilnikom o minimalnim uvjetima za pružanje socijalnih usluga, kojim su u glavi 3.3. "Djeca i mlađe punoljetne osobe s problemima u ponašanju", propisani uvjeti pružanja usluge cjelodnevnog ili poludnevnog boravka kod pružatelja usluga socijalne skrbi te poludnevnog boravka u školi. U točki 7.3. "Centar za pružanje usluga u zajednici Doma za djecu Izvor, Selce" opisan je posjet Ureda pravobraniteljice Centru, te su istaknuta zapažanja o djelatnicama i uvjetima u kojima rade uz isticanje podataka da djelatnice nemaju na raspolaganju službeni automobil niti mobitel. S tim u vezi, potrebno je napomenuti da je Dom za djecu "Izvor" Selce sada registriran kao Centar za pružanje usluga u zajednici "Izvor", koji pruža usluge na području Primorsko-goranske županije, a u svrhu učinkovitog obavljanja poslova iz nadležnosti Centra, djelatnice raspolažu službenim automobilima.

Također, u vezi s pravilima o sudjelovanju djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim i sportskim aktivnostima, potrebno je istaknuti da je odredbom članka 94. stavka 5. Obiteljskog zakona (Narodne novine, broj 75/2014), po kojem je Ustavni sud privremeno, do donošenja konačne odluke o njegovoj suglasnosti s Ustavom, obustavio izvršenje svih pojedinačnih akata i radnji, omogućeno da ministar nadležan za socijalnu skrb provedbenim propisom propiše detaljna pravila o sudjelovanju djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim i sportskim aktivnostima. Do konačne odluke Ustavnog suda i donošenja odgovarajućeg provedbenog propisa i nadalje će se primjenjivati Pravilnik o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima smije sudjelovati (Narodne novine, broj 62/2010), donesen temeljem Zakona o radu.

Nadalje, a vezano uz zaštitu prava djece u medijima, potrebno je istaknuti da Vlada Republike Hrvatske prepoznaje i podržava kontinuiranu aktivnost pravobraniteljice u tom području, te je svjesna poteškoća vezanih uz nadziranje prikazivanja djece u medijima i obraćanja djeci putem medija, osobito u slučaju internetske komunikacije u kojoj je iznimno teško nadzirati i kontrolirati cirkulaciju sadržaja neprimjerenih i potencijalno opasnih po djecu. Vezano uz navedenu problematiku, Vlada Republike Hrvatske ističe da je u ožujku ove godine započeo kompleksan proces rasprave o novoj nacionalnoj medijskoj politici, u koju su uključeni svi zainteresirani subjekti, među kojima i Ured pravobraniteljice za djecu.

U odnosu na poglavlje 12. "Ustroj i financijsko poslovanje", točku 12.2 "Financijsko poslovanje", Vlada Republike Hrvatske ukazuje na to da, u obrazloženju pojedinih skupina rashoda i izdataka, Materijalni rashodi (32), gdje je navedeno da su izvršeni za 2014. godinu u iznosu od 1.345.800,00 kuna (od čega za 321 - Naknade troškova zaposlenima u iznosu od 276.994,00 kuna, 322 - Rashodi za materijal i energiju u iznosu od 213.148,00 kuna, 323 - Rashodi za usluge u iznosu od 766.753,00 kuna, 324 - naknade troškova osobama izvan radnog odnosa u iznosu od 30.716,00 kuna, te 329 - Ostali nespomenuti rashodi poslovanja u iznosu od 56.619,00 kuna), podaci nisu sukladni podacima iz sustava Državne riznice gdje su izvršeni u ukupnom iznosu od 1.344.230,47 kuna ili 98,76% plana.

Zaključno, Vlada Republike Hrvatske predlaže da se prilikom izrade izvješća u narednim godinama vodi računa o tome da se dosljedno koristi izraz: "jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave", a sukladno odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine, br. 33/2001, 60/2001, 129/2005, 109/2007, 125/2008, 36/2009, 150/2011 i 144/2012). Također potrebno je voditi računa o korištenju ispravnih naziva ministarstava, sukladno odredbama članka 2. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (Narodne novine, br. 150/2011, 22/2012, 39/2013, 125/2013 i 148/2013).

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Milanku Opačić, potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu socijalne politike i mladih, Ranka Ostojića, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra unutarnjih poslova, prim. Sinišu Vargu, dr. med. dent., ministra zdravlja, prof. dr. sc. Vedrana Mornara, ministra znanosti, obrazovanja i sporta, Orsata Miljenića, ministra pravosuđa, Maju Sporiš, zamjenicu ministrice socijalne politike i mladih, Evelina Tonkovića, zamjenika ministra unutarnjih poslova, prim. mr. sc. Marijana Cesarika, dr. med., zamjenika ministra zdravlja, prof. dr. sc. Roka Andričevića, zamjenika ministra znanosti, obrazovanja i sporta, te Sandru Artuković Kunšt, zamjenicu ministra pravosuđa.

GLAVNA TAJNICA

Marica Matković

PREDSJEDNIK

Zoran Milanović